

ПУНКТУАЦІЯ

СИНТАКСИС

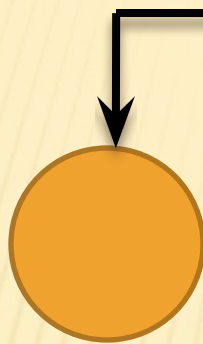
СИНТАКСИС

(ВІД ГРЕЦЬКОЇ МОВИ – ПОБУДОВА, ЗВ'ЯЗОК, ПОРЯДОК)

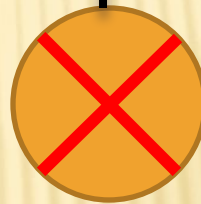
Розділ граматики, що вивчає будову та значення словосполучень і речень, їх правильне вживання у мовленні.

СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ

**Залежне
слово**

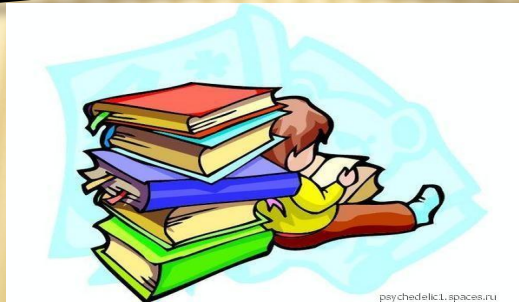

**Головне
слово**

Питання ставиться від головного слова до залежного

словосполучення

Поширені
(ясний день)

Непоширені
(радіти теплому сонцю)

РЕЧЕННЯ

Ознаки речення	Вияв ознаки	Тип речення
1. К-сть граматичних основ	Одна Дві або більше	Просте складне
2. Структура граматичної основи	Підмет і присудок Один головний член	Двоскладне Односкладне
3. Наявність другорядних членів речення	Наявні відсутні	Поширене Непоширене
4. Наявність однорідних членів речення, відокремлених, вставних слів, звертань	Наявні відсутні	Ускладнене Неускладнене
5. Мета висловлювання	Повідомляє про події Виражає питання Спонування до дії	Розповідне Питальне Спонукальне
6. Емоційне забарвлення	Наявне відсутнє	Окличне неокличне

ГОЛОВНІ ЧЛЕНИ РЕЧЕННЯ

Підмет
(Хто? Що?)

Присудок
(що підмет робить?
що з ним робиться?
ХТО ВІН ЧИ ЩО ВІН Є?)

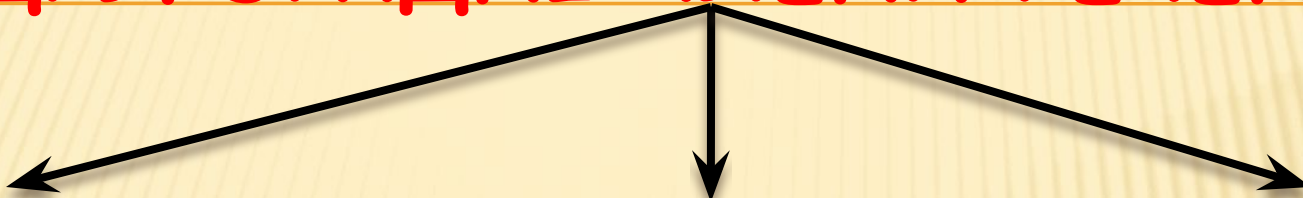
З поданих слів складіть речення,
запишіть їх, підкресліть головні члени.

1. *Хороше, на душі, приємно, і, стало.*
2. *Зробив, ти, завдання, домашнє.*
3. *Пропадали, днями, цілими, з татом, мама, в полі.*

Записати народні прислів'я, вставляючи пропущений підмет чи
присудок

1. *Хвалилася... своїми дітьми.*
2. *Кожна жаба своє болото ....*
3. *... мишу вродила.*
4. *Хочеш... калачі, ... на печі.*

ДРУГОРЯДНІ ЧЛЕНИ РЕЧЕННЯ

ДОДАТОК

Означає предмет

ПИТАННЯ

Непрямих відмінків (всіх, крім Н. і Кл): *кого? чого? кому? чому? ким? чим? на кому? на чому?*

ПІДКРЕСЛЮЄТЬСЯ

(пунктиром)

Арсен кинув окуня на кручу. Про зіроньку вечірню він співав. Довго боровся з хвилями хлопець.

ОЗНАЧЕННЯ

Вказує на ознаку предмета

ПИТАННЯ

який? чий? котрий?

ПІДКРЕСЛЮЄТЬСЯ

(хвилястою лінією)

Мама навчила мене любити роси, легенький ранковий туман. Синій птах летів над штормовим морем. Йде весна запашна.

ОБСТАВИНА

Вказує на ознаку дії (місце, час, причину, мету, спосіб)

ПИТАННЯ

як? де? куди? звідки? коли? чому? для чого?

ПІДКРЕСЛЮЄТЬСЯ

(пунктиром з крапкою)

Надворі вечір настає. На узбіччі паслися нерозсідлані коні. Дні минали непомітно.

РЕЧЕННЯ З ОДНОРІДНИМИ ЧЛЕНАМИ

— **Однорідними (О)** називаються члени речення, які належать до одного й того самого члена речення й відповідають на одне й те ж саме питання.

Однорідні члени	Схеми	Приклади
Не з'єднуються сполучниками	...О,О,О.	За сімдесятирічну історію наш футбольний клуб називався “Угольщик”, “Стахановець”, “Шахтар”.
З'єднуються сполучниками і, а, але, та (та=але)	...О, а ...О.	Двічі гірняки вигравали, а в 1998 році стали бронзовими призерами чемпіонату світу.
З'єднуються двома або більше однаковими сполучниками (і...і, ні...ні, то...то, або...або)	...і О, іО, іО.	А Кубок незалежної України “Шахтар” завойовує і в 1995, і 1997, і 2001, і 2002, і 2004, і 2008 роках.
“Чи, або, та, і” коми ковтає	О і О	У 1980 і 1983 “Шахтар” завойовував кубок СРСР.

УЗАГАЛЬНЮВАЛЬНІ СЛОВА

Узагальнювальні слова (У.С.) – це слова або цілі словосполучення, що об'єднують в одну групу всі перелічувальні однорідні члени речення.

Місце узагальнюючого слова	Схеми	Приклади
перед однорідними членами	У.С: 0,0,0.	<i>«Шахтар» — команда відома всюди: в Україні, в кдсйнах співдружності, в Європі.</i>
після однорідних членів	0, 0, 0-УС	<i>Неодноразові перемоги в чемпіонатах різних рівнів, тисячі відданих уболівальників, сучасний стадіон, міцна матеріальна база, талановите і жризництво — такі активи має донецька футбольна команда «Шахтар».</i>
перед однорідними членами в середині речення	У С: 0, 0, 0...	<i>Зірки клубу «Шахтар»: С. Попов, А. Воробей, А. Тимошик та інші -ставали гравцями національної збірної України.</i>
перед словами <i>а саме, як-от, наприклад</i>	...УС, а саме: 0, 0, 0...	<i>Протягом усього періоду існування клубу «Шахтар» прославилися по-справжньому талановиті гравці, а саме: Віталій Старихін. краций футболіст СРСР, Олег Матвеев і Андрій Воробей, краці бомбардири чемпіонатів України, Анатолій Тимошик, краций футболіст України (2004-2005).</i>

ВСТАВНІ СЛОВА

- ▣ **Вставними** називаються такі слова або сполучення слів, якими мовець виражає ступінь впевненості, оцінку, своє ставлення до того, про кого чи про що він повідомляє.

Вставні слова можуть виражати або вказувати на:	
Упевненість	<i>дійсно, звичайно, безумовно, без сумніву, безперечно, певна річ Безумовно. «Шахтар» переможе!</i>
Невпевненість сумнів	<i>здається, напевно, очевидно, мабуть, можливо Здавалосьь, заgrimів десь на небі грім</i>
те, кому думка належить	<i>кажуть, по-моєму, на їхню думку, як відомо Кажуть, завтра буде сонячний день!</i>
оцінку висловленого	<i>на щастя, на жаль, на диво, на сором, як навмисне, дивна річ На жаль, и мене не било можливості потрапити на матч.</i>
оцінку повідомлюваного як звичайного	<i>бувало, було, як завжди, як водиться Низькі хмари, як водиться, пропливають над деревами, то брудно-чорні, то темно-сизі...</i>
порядок викладу думок	<i>по-перше, по-друге, отже, насамперед, нарешті, виявляється, таким чином, проте, однак Хто не живе для інших, той. отже, й для себе не живе.</i>
ввічливість	<i>прошу вас, дозвольте, будь ласка, вибачте Полийте, будь ласка, троянди в садочку</i>
привернення уваги	<i>зверніть увагу, зрозумійте, уявіть собі знаєте, подумайте Друзі. Зверніть уваги. що за народним віруваннями папороть цвіте лише оди раз на рік.</i>
РОЗДІЛОВІ ЗНАКИ ПРИ ВСТАВНИХ СЛОВАХ	
1. ВС ,... .	<i>Здається, вчора це було (В. Сосюра)</i>
2... , ВС ,... .	<i>У вас, пробачте, як тепер живеться? (Б. Олійник)</i>
3....., ВС .	<i>Не жартуй наді мною, будь ласка (В. Симоненко)</i>

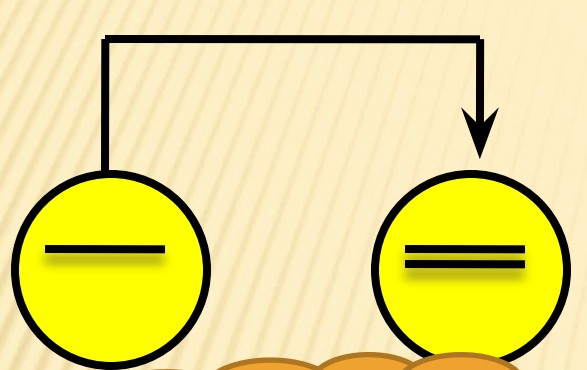
ЗВЕРТАННЯ

- ▣ **Звертання (З)** — це слово або сполучення слів, що називають особу чи предмет, до яких звертається мовець.

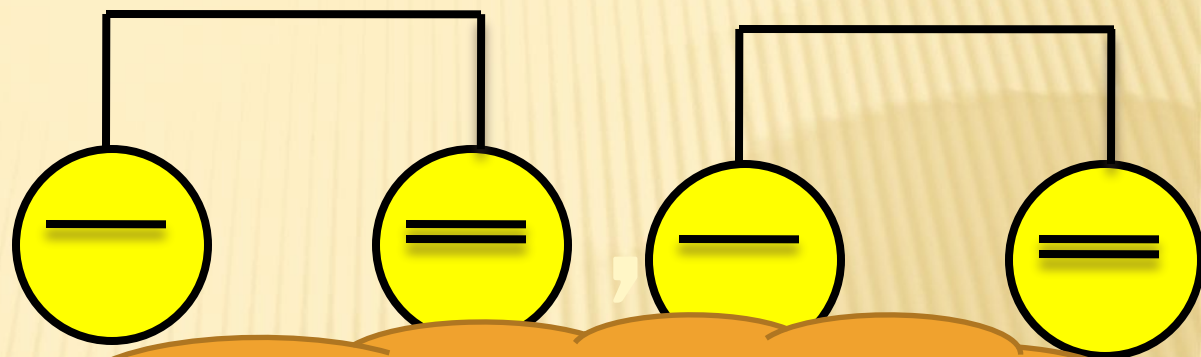
Види звертань за будовою	Схеми	Приклади
Непоширене	_____, З, _____	Без мови рідної, юначе, народу нашого нема.
Поширене	З! _____	О, мово рідна! їй гаряче віддав я серце недарма.
	_____, З.	Швидко, швидко ми побачимось, рідна матінко моя.

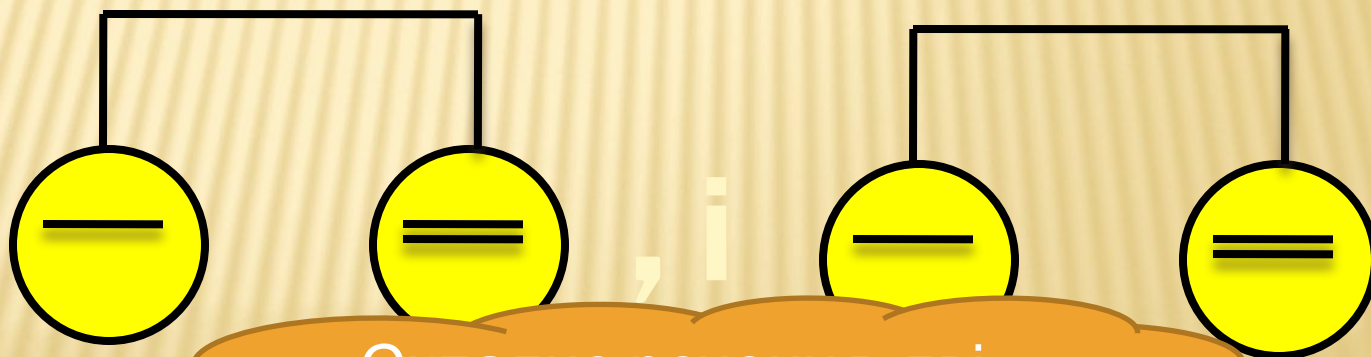
СКЛАДНІ РЕЧЕННЯ

Просте (одна
ГО)

Складне речення, дві
ГО (без сполучників)

Складне речення, дві
ГО (зі сполучниками)